

Nicolae PRELIPCEANU

Umilința sau moartea?

Puțină lume știe că, în București, undeva, pe o stradă puțin frecventată, într-un cartier pe cale de distrugere, la Teatrul Evreiesc de Stat, s-a dat, în câteva seri din aprilie, unul dintre cele mai dure spectacole din câte s-au putut vedea în această adevărată metropolă a teatrului. Spun „s-a dat“, pentru că, între timp, spectacolul a plecat, s-a dus în Europa, unde-și va petrece câteva, bune, luni.

An die Musik, sau cum s-ar spune, în românește, *Pe muzică*, e spectacolul concentrat, esență de spectacol, cu doar câteva intervenții ale cuvântului în text (da, în text-ura spectacolului), mișcare și suferință exprimată mai exact decât dacă în ajutor ar fi fost chemat cuvântul. (Sigur că supraveghetorul neamț, SS-istul, dă scurte comenzi cu vorbe, dar acestea, deși în nemțește sau în englezește, sunt înțelese de toată lumea, chiar și de aceia care nu au habar de aceste limbi, căci materia spectacolului invadează și zona cuvântului, convertindu-l.)

Pe scurt, este vorba despre persecutarea evreilor, în ghetou și în lagăre; în prima parte a spectacolului există sugestii din povestea *Annei Frank*; mai totul pe muzică; se știe că germanii – totuși SS-iștii făceau parte din acest mare popor cultural – iubeau muzica. Și încă nu pe aceea, coruptă, „de cartier“, care ne omoară nouă azi ultimele resturi ale sensibilității și rafinamentului, ci pe Bach, pe Beethoven, și pe alții, la fel de mari, pe care chiar ei i-au dat omenirii.

Spectacolul e realizat în cheie dură, spuneam, iar tensiunea de pe scenă îi invadează pe spectatori, de altfel așezați și ei pe scenă. Dacă n-ar fi decăt înfundarea cu pâine albă a gurilor flămânde

evreiești de către primul supraveghetor SS, ori umilirea prin dezbrăcare, pe care – se pare – au practicat-o și securiștii români cu unii disidenți, și tot ar fi greu să suporti gradul de umilire a ființei umane expus. Dar acestea sunt doar punctele de început și de sfârșit, între ele se desfășoară o întreagă gamă de alte mișcări, vizibile sau infinițimale, pornite în scopul umilirii, al aneantizării ființei, ceea ce azi un om civilizată nu ar face nici cu un animal. Și, de altfel, un om civilizată nici atunci nu ar fi făcut așa ceva cu un animal.

Oare n-ar trebui să mai revedem, din când în când, filmul *Mondo cane*?

La un moment dat al spectacolului, m-am întrebat chiar dacă moartea nu e cumva preferabilă acestei umilințe extreme, până la dispariție, a ființei omești. Căci, ființa nu e numai alcătuirea de carne pe care o vedem, și o râvnim uneori, ci și altceva, invizibil, ceva pe care naziștii sau securiștii au știut să-l calce cu cizmele lor pentru a-l anihila. Și parcă-l văd pe Marcello Mastroianni în acel film de neuitat, în fața corpului copilului entuziasmat de sosirea americanilor la Roma, călcat chiar de un tanc american, din greșeală. Cu tancul se poate călca și partea invizibilă a ființei umane, se poate face din ea un monstru pe care-l cam vedem, azi, cu ochiul liber. Cu tancul și cu ideologia, cum au făcut naziștii și bolșevicii. Atâta doar că aceștia din urmă nu au făcut-o „an die Musik“ sau, de fapt, tot pe muzică au făcut-o, dar pe una imbecilă și imbecilizatoare, pe gustul lor.

Dar revenind la spectacolul de la Teatrul Evreiesc de Stat, întrebările lui stăruie mult timp după ce această subtilă îmbinare a chinurii sufletului cu aceea a trupului – în spatele căreia se poate întrezări și dramul de erotism feroce de dinainte de civilizație – a încetat. Stăruie și întrebarea asupra „colaborării“ evreilor la chinuirea și uciderea lor,

aruncată explicit în spectacol. De ce, adică, nu s-au ridicat toți ca unul, cu arma în mână, ca în ghetoul varșovian, și de ce s-au încolonat, cumiști, spre fabricile morții? Poate tocmai pentru că partea cealaltă a ființei lor fusese ucisă deja, sau măcar anesteziată, prin teroarea întreprinsă asupra acestui popor timp de secole. Dar noi, cei din Est, de ce nu ne-am ridicat, toți ca unul, cu arma în mână, contra invadatorilor bolșevici? Nu cumva eram și noi pe jumătate morți și mai suntem încă?

Constantin PARASCHIVESCU

Delirul puterii

La sfârșitul stagiunii sale – care nu mai e prin tradiție în august, pentru că în perioada estivală nu mai vin spectatori... (?!), Teatrul „Ovidiu” din Constanța (în colaborare cu Consulatul General al Republicii Elene, Fundația „Musae” și Filarmonica „Marea Neagră”) ne-a invitat la o premieră mondială: *Opera pentru viitori dictatori* de Andonis Doriadis. Cine e autorul? „Dramaturg, poet, actor, jurnalist grec de expresie franceză”, ne informează îngrijitul caiet-program. De ce de expresie franceză? Pentru că, după debutul său cu o plachetă de versuri în 1960, regimul coloneilor l-a interzis în 1967, l-a arestat, torturat și exilat și de atunci a trăit în Franța. Unde i-au fost publicate poeme în „Lettres Françaises” și „Temps modernes” și câteva piese de teatru – *O după-amiară ciudată*, *Who's Who*, *Miracolul*, *Partidă de șah*, *Străinii*, *Acropolis* – i-au fost reprezentate la Festivalul de la Avignon și mai multe posturi de radio și televiziune din Franța, Belgia, Elveția, Portugalia etc. „Sunt fericit că piesa mea *Opera pentru viitorii dictatori* – declară domnia-sa – după treizeci de ani de așteptare, va avea premiera mondială în România, la Constanța.” Deci, a fost scrisă cam în 1970, în exil probabil, ca o

Teatrul Evreiesc de Stat în coproducție cu Judith Knight–Gill Lloyd–ARTSADMIN, Festival d'Avignon, Hebbel Theater Berlin, Rotterdamse Sohonwburg, Théâtre de la Manufacture CDN Nancy Lorraine – *An die Musik* de Pip Simmons după o idee originală de Rudy Engelder. Regia: Pip Simmons. Muzica: Chris Jordan. Coregrafia: Violeta Captari. În distribuție: Delia Ciorășteanu, Monica Broos, Cristina Cioran, Radu Captari, Octavian Mardari, Gică Andrușcă, Mihai Calotă, Virgil Constantin, Răzvan Popa. Data premierei: 10 aprilie 2000.

răbufnire împotriva crudelor persecuții la care a fost supus de poliția politică a coloneilor. Și nejuțată până acum.

Premiera de la Constanța a avut caracterul unui eveniment. Prezentată în cadrul „Zilelor culturii elene”, care au mai cuprins concerte simfonice și alte manifestări, ea a adus în seara de gală un număr impresionant de invitați de origine greacă și pe însuși domnul Doriadis, autorul piesei. Despre care Lucian Pintilie spune că e (citez tot din caietul-program) „un dramaturg special, care mânuiește cu adresă arma periculoasă a grotescului”. Dacă a spus „periculoasă”, presupun că s-a gândit la ferocitatea ei demascatoare, care, de la un celebru strămoș elin, Aristofan, lovește viciile fără cruțare, hiperbolizând. De ferocitate dă dovadă și domnul Doriadis, demascând dezumanizarea produsă de setea și delirul puterii. Cu mijloace care hiperbolizează isteria celor implicați în joc, cu identitate îndoielnică, reprezentând categorii din pleava societății, fără vertebre și substanță cenușie în vârf de trup – vagabonzi, hoți, cerșetori, prostituate, torționari, asasini etc. Într-un joc de teatru, ca experiment, pentru care e adus și un profesor de artă dramatică, să-i învețe pe neisprăviți cum să interpreteze rolurile de miniștri, monarhi, într-un cuvânt de demnitari cu soarta poporului în mână. Textul are alură de libret, cu arii, duete și coruri interpretate în dese rânduri de protagoniști, pe muzică de Mikis